

Byla C-38/21

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2021 m. sausio 22 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Landgericht Ravensburg (Vokietija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. gruodžio 30 d.

Ieškovas:

VK

Atsakovė:

BMW Bank GmbH

Pagrindinės bylos dalykas

Lizingo sutartis – Kvalifikavimas kaip vartojimo kredito sutartis – Privaloma informacija – Direktyva 2008/48/EB – Teisė atsisakyti sutarties – Teisės atsisakyti sutarties netekimas – Piktnaudžiavimas teise atsisakyti sutarties

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės išaiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

1. Dėl teisėtumo fikcijos pagal EGBGB [*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche* (Civilinio kodekso įvadinis įstatymas, toliau – EGBGB)] 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečią sakinį, 12 § 1 dalies trečią sakinį:
 - a) Ar EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečias sakinyis ir 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečias sakinyis, kiek juose Direktyvos 2008/48/EB

10 straipsnio 2 dalies p punkto reikalavimams prieštaraujančios sutarties sąlygos pripažįstamos atitinkančiomis EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmo ir antro sakinių reikalavimus bei EGBGB 247 straipsnio 12 § 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunkčio reikalavimus, yra nesuderinami su Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punktu ir 14 straipsnio 1 dalimi?

Jeigu taip:

- a) Ar iš Sąjungos teisės, visų pirma iš Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punkto ir 14 straipsnio 1 dalies, išplaukia, kad EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečias sakinytis ir 247 straipsnio 12 § 1 dalies trečias sakinytis negali būti taikomi tiek, kiek juose Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punkto reikalavimams prieštaraujančios sutarties sąlygos pripažįstamos atitinkančiomis EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmo ir antro sakinių reikalavimus bei EGBGB 247 straipsnio 12 § 1 dalies antro sakinio 2 punkto b papunkčio reikalavimus?

Jeigu į II punkto pirmojo klausimo b punktą nebūtų atsakyta teigiamai:

2. Dėl privalomos informacijos pagal Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalį:
 - a) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies p punktas turi būti aiškinamas taip, kad kredito sutartyje nurodytiną dienos palūkanų dydį aritmetiškai turi išplaukti iš sutartyje nurodomos sutartos kredito palūkanų normos?
 - b) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies l punktas turi būti aiškinamas taip, kad turi būti nurodyta sudarant kredito sutartį galiojanti, absoliučiu skaičiumi išreikšta palūkanų už pavėluotus mokėjimus norma ar bent galiojanti orientacinė palūkanų norma (šiuo atveju – bazinė palūkanų norma pagal BGB [*Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas)] 247 straipsnį), kuria remiantis pridėjus tam tikrą palūkanų normą (šiuo atveju – penkis procentinius punktus pagal BGB 288 straipsnio 1 dalies antrą sakinį) apskaičiuojama galiojanti palūkanų už pavėluotus mokėjimus norma, išreikšta absoliučiu skaičiumi, ir ar vartotojui turi būti išaiškinta, kas yra orientacinė palūkanų norma (bazinė palūkanų norma) ir kad ji yra kintama?
 - c) Ar Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalies t punktas turi būti aiškinamas taip, kad kredito sutarties tekste turi būti nurodomos pagrindinės formaliosios neteisminio apskundimo ir žalos atlyginimo mechanizmo sąlygos?

Jeigu bent į vieną iš pirmesnių II punkto antrojo klausimo a–c punktų būtų atsakyta teigiamai:

- d) Ar Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad sutarties atsisakymo laikotarpis prasideda tik tuomet, kai informacija, numatyta Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnio 2 dalyje, buvo pateikta visa ir teisingai?

Jeigu ne:

- e) Kokie kriterijai lemia, kad sutarties atsisakymo laikotarpis prasideda nepaisant to, kad nebuvo pateikta visa informacija arba buvo pateikta neteisinga informacija?

Jeigu į pirmesnius II punkto pirmojo klausimo a punktą ir (arba) bent vieną iš II punkto antrojo klausimo a–c punktų būtų atsakyta teigiamai:

3. Dėl Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatytos teisės atsisakyti sutarties netekimo:

- a) Ar gali būti prarasta Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatyta teisė atsisakyti sutarties?

Jeigu taip:

- b) Ar netekimas – tai teisės atsisakyti sutarties apribojimas laiko atžvilgiu, kuris turi būti nustatytas parlamento priimtame įstatyme?

Jeigu ne:

- c) Ar teisės netekimu grindžiamą prieštaravimą (subjektyviu aspektu) galima reikšti tik tuo atveju, kai vartotojas žinojo apie savo tebeegzistuojančią teisę atsisakyti sutarties arba kai nežinojo apie ją dėl savo paties didelio aplaidumo ir todėl atsakomybė už nežinojimą tenka jam pačiam?

Jeigu ne:

- d) Ar taisyklių, reglamentuojančių teisės atsisakyti sutarties netekimą, taikymas pagal sąžiningumo principą prieštarauja kredito davėjo galimybei Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punkte nurodytą informaciją kredito gavėjui pateikti vėliau, tokiu būdu inicijuojant sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią?

Jeigu ne:

- e) Ar tai suderinama su įtvirtintais tarptautinės teisės principais, kurių Vokietijos teismas privalo laikytis pagal *Grundgesetz* (Pagrindinis įstatymas)?

Jeigu taip:

- f) Kaip teisę taikantis Vokietijos subjektas turėtų išspręsti privalomų tarptautinės teisės reikalavimų ir Teisingumo Teismo reikalavimų koliziją?

- 4. Dėl prielaidos, kad vartotojo turima Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatyta teise atsisakyti sutarties piktnaudžiaujama:

- a) Ar naudojantis Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje nustatyta teise atsisakyti sutarties gali būti piktnaudžiaujama šia teise?

Jeigu taip:

- b) Ar prielaida, kad teise atsisakyti sutarties piktnaudžiaujama, yra teisės atsisakyti sutarties ribojimas, kuris turi būti nustatytas parlamento priimtame įstatyme?

Jeigu ne:

- c) Ar daryti piktnaudžiavimo teise atsisakyti sutarties prielaidą (subjektyviu aspektu) galima tik tuomet, kai vartotojas žinojo apie savo tebeegzistuojančią teisę atsisakyti sutarties arba kai nežinojo apie ją dėl savo paties didelio aplaidumo?

Jeigu ne:

- d) Ar kredito davėjo galimybė informuoti kredito gavėją vėliau, kaip tai numatyta Direktyvos 2008/48/EB 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punkte, ir taip inicijuoti sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią pagal sąžiningumo principą yra kliūtis daryti piktnaudžiavimo teise atsisakyti sutarties prielaidą?

Jeigu ne:

- e) Ar tai suderinama su įtvirtintais tarptautinės teisės principais, kurių Vokietijos teismas privalo laikytis pagal *Grundgesetz* (Pagrindinis įstatymas)?

Jeigu taip:

- f) Kaip teisę taikantis Vokietijos subjektas turėtų išspręsti privalomų tarptautinės teisės reikalavimų ir Teisingumo Teismo reikalavimų koliziją?

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinanti Tarybos direktyvą 87/102/EEB (toliau – Direktyva 2008/48), visų pirma 10 straipsnio 2 dalies f, l, p ir t punktai bei 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punktas

Nurodomi nacionalinės teisės aktai

Grundgesetz (Pagrindinis įstatymas, toliau – GG), visų pirma 25 straipsnis

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (Civilinio kodekso įvadinis įstatymas, toliau – EGBGB) 247 straipsnio 3, 6, 7 ir 12 §

Bürgerliches Gesetzbuch (Civilinis kodeksas, toliau – BGB), visų pirma 242, 247, 288, 355, 356b, 357, 357a, 495 ir 506 straipsniai. BGB 506 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad bendrosioms vartojimo kredito sutartims taikomos nuostatos *mutatis mutandis* taikytinos tokioms sutartims, kuriomis verslininkas suteikia vartotojui kitokią atlygintą finansavimo pagalbą. 2 dalyje nustatyta, kad sutartis, sudarytos tarp verslininko ir vartotojo dėl turto atlygintino naudojimo, atlygintina finansavimo pagalba laikomos, be kita ko, tuo atveju, kai yra sutarta, kad vartotojas sutarčiai pasibaigus privalo atsakyti už tam tikrą turto vertę (BGB 506 straipsnio 2 dalies 3 punktas).

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2018 m. lapkričio 10 d. ieškovas sudarė su atsakove asmeniniam naudojimui skirtos motorinės transporto priemonės lizingo sutartį. Buvo sutarta, kad ieškovas sumokės iš viso 12 486,80 EUR: vienkartinę 4 760 EUR dydžio įmoką atsiimdamas automobilį ir vėliau 24 įmokas po 321,95 EUR. Sutartyje nustatytos kredito metinės palūkanos yra 3,49 % už visą sutarties galiojimo laikotarpį, bendros kredito kainos metinė norma – 3,55 %. Nurodyta, kad kredito suma neto yra 40 294,85 EUR ir atitinka transporto priemonės įsigijimo kainą. Taip pat buvo sutarta, kad ieškovas per metus galės nuvažiuoti 10 000 km, o gražindamas automobilį už papildomai nuvažiuotus kilometrus privalės sumokėti po 7,37 ct, o už nenuvažiuotus jam bus gražinta po 4,92 ct. Be to, lizingo gavėjas privalo kompensuoti sumažėjusią vertę, jeigu transporto priemonės būklė gražinimo momentu neatitiks amžiaus ir sutartos ridos.

- 2 Ieškovas perėmė transporto priemonę ir mokėjo mėnesines įmokas nuo 2019 m. sausio. 2019 m. birželio 25 d. raštu ieškovas atšaukė savo valią sudaryti lizingo sutartį.
- 3 Dėl atsisakymo sutartyje nurodyta:

„Teisė atsisakyti sutarties

„Jūs galite atsisakyti sutarties, nenurodydamas priežasčių, per 14 dienų pranešdamas apie tokį atsisakymą raštu. Šis laikotarpis pradamas skaičiuoti nuo sutarties sudarymo dienos, tačiau tik po to, kai paskolos gavėjas gavo visą privalomą informaciją pagal BGB 492 straipsnio 2 dalį (pavyzdžiui, duomenis apie kredito rūšį, duomenis apie kredito sumą neto, duomenis apie sutarties galiojimo laikotarpį).“

„Teisės atsisakyti sutarties pasekmės

Jeigu transporto priemonė jau yra perduota Jums, turite ją ne vėliau nei per 30 dienų grąžinti ir sumokėti sutartas kredito palūkanas už laikotarpį nuo transporto priemonės perdavimo Jums iki jos grąžinimo. Terminas pradamas skaičiuoti nuo pareiškimo apie atsisakymą išsiuntimo. Visiško naudojimosi perdavimo atveju už laikotarpį nuo perdavimo iki grąžinimo mokamos 0,00 EUR dydžio dienos palūkanos. Ši suma atitinkamai sumažėja, jeigu transporto priemonė naudotis buvo perleista tik iš dalies.“

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 4 Ieškovas, remdamasis, be kita ko, tuo, kad buvo pateikta nepakankama privaloma informacija, teigia, kad sutarties atsisakymas galioja, nes sutarties atsisakymo laikotarpis neprasidėjo. Todėl ieškovas prašo teismo pripažinti, kad atsakovė negali reikšti jokių teisių remdamasi lizingo sutartimi, be kita ko, ir reikalauti lizingo įmokų.
- 5 Atsakovė laiko ieškinį nepagrįstu. Ji remiasi tuo, kad ieškovas neturėjo teisės atsisakyti sutarties, nes vartojimo kredito sutartims taikomos sutarties atsisakymo nuostatos lizingo sutartims nėra taikomos. Be to, atsakovė teigia nustatyta tvarka ir informavusi ieškovą apie sutarties atsisakymo galimybę, ir pateikusi visą privalomą informaciją lizingo sutartyje. Be kita ko, atsakovė teigia, kad su sutarties atsisakymu susijusi informacija tiksliai atitinka įstatyme nustatytą pavyzdį, todėl, remiantis EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies pirmu ir trečiu sakiniiais, taikoma šios informacijos teisingumo fikcija, taigi, sutarties atsisakymo laikotarpis yra pasibaigęs.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 6 Ar ieškinys turi būti patenkintas, priklauso nuo to, ar atitinkamas lizingo sutarties atsisakymas buvo galiojantis ir ar, jei taikoma, atsakovė gali reikšti prieštaravimus, remdamasi tuo, kad kredito gavėjas neteko teisės atsisakyti sutarties ar neleistinai piktnaudžiauja šia teise.
- 7 Ieškovo pareiškimas apie atsisakymą gali būti laikomas galiojančiu pirmiausia su sąlyga, kad jis apskritai turi teisę atsisakyti sutarties. Dėl to kyla abejonų, nes Direktyva 2008/48 pagal 2 straipsnio 2 dalies d punktą netaikoma nuomos ar išperkamosios nuomos sutartims, kai nei pačioje sutartyje, nei atskiroje sutartyje nenustatyta pareiga įsigyti sutarties objektą. Tačiau pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją egzistuoja aiškus Sąjungos interesas vienodai aiškinti iš Sąjungos teisės akto perimtas nuostatas (2020 m. kovo 26 d. Sprendimo *Kreissparkasse Saarlouis*, C-66/19, EU:C:2020:242, 29 punktas).
- 8 Nagrinėjamu atveju taikytinos teisės nuostatos buvo perimtos iš Sąjungos teisės akto, nes Vokietijos teisės aktų leidėjas pasinaudojo Direktyvos 2008/48 10 konstatuojamojoje dalyje numatyta galimybe taikyti šios direktyvos nuostatas srityse, kurios nepatenka į jos taikymo sritį. Remiantis BGB 506 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio, 2 dalies 3 punkto nuoroda į nuostatas, reglamentuojančias bendrąsias vartojimo kreditų sutartis, į nacionalinę teisę perkeltos Direktyvos 2008/48 nuostatos pagal analogiją taikomos ir tokioms lizingo sutartims, kaip antai nagrinėjamu atveju, nes svarbiausia yra ne perdavimas naudoti, o finansavimas. Taigi ieškovas turi teisę atsisakyti sutarties.
- 9 Taip pat kyla klausimas, ar sutarties atsisakymo laikotarpis buvo pasibaigęs. Ieškovo pareiškimas apie atsisakymą laikomas galiojančiu su sąlyga, kad atsisakymas buvo pareikštas dar nepasibaigus BGB 355 straipsnio 2 dalies pirmame sakinyje nustatytam dviejų savaitių atsisakymo laikotarpiui. Atsisakymo laikotarpis pagal BGB 356b straipsnio 2 dalies pirmą sakinį nepradedamas skaičiuoti, jei į kredito sutartį neįtraukti visi pagal BGB 492 straipsnio 2 dalį ir 247 straipsnio 6–13 § privalomi duomenys. Tokiu atveju šis laikotarpis pagal BGB 356b straipsnio 2 dalies antrą sakinį pradedamas skaičiuoti tik tada, kai papildomai pateikiami privalomi duomenys. Nagrinėjamu atveju reikėtų preziumuoti, kad nebuvo pateikti visi privalomi duomenys, visų pirma tuomet, kai informacija apie sutarties atsisakymą nebuvo pateikta nustatyta tvarka arba bent vienas iš įstatyme nustatytų duomenų kredito sutartyje buvo pateiktas ne iki galo arba neteisingai.
- 10 Jeigu buvo pateikta ne visa privaloma informacija, atsisakyti sutarties iš principo būtų leidžiama, nes Vokietijos teisėje nėra numatyta, kad teisės atsisakyti vartojimo kredito sutarčių išnyksta. Nacionalinės teisės aktų leidėjas sąmoningai nustatė neterminuotą teisę atsisakyti sutarties.

- 11 Vis dėlto galima preziumuoti teisės atsisakyti sutarties netekimą arba piktnaudžiavimą šia teise, jeigu būtų įvykdytos nacionalinėje teisėje nustatytos sąlygos ir jeigu tai neprieštarautų Sąjungos teisės reikalavimams.
- 12 Dėl prejudicinių klausimų prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas konkrečiai nurodo:
- 13 Dėl pirmojo klausimo a ir b punktų: paaiškinimai dėl pirmojo klausimo a ir b punktų iš esmės atitinka paaiškinimus dėl pirmojo klausimo a ir b punktų, pateiktus prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-336/20 santraukos 10–15 punktuose.
- 14 Dėl antrojo klausimo a punkto: šis klausimas susijęs su kredito palūkanų normos nurodymu. Nagrinėjamu atveju lizingo sutarties 5 puslapyje nurodoma 3,49 % metinė kredito palūkanų norma, o informacijoje apie sutarties atsisakymą, lizingo sutarties 4 puslapyje nurodoma 0,00 EUR palūkanų suma.
- 15 Sprendimas byloje priklauso nuo to, kaip reikia suprasti Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies p punktą. Jo formuluotę galima interpretuoti taip, kad vartotojui nurodant dienos palūkanų dydį galima nurodyti sumą, kuri nebūtinai atitinka sutartyje nustatytą kredito palūkanų normą (tokios nuomonės laikosi, pavyzdžiui, *Bundgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas)).
- 16 Kad Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies p punktą galima suprasti kitaip, rodo šios direktyvos 14 straipsnio 3 dalies b punkto antras sakinys, kuriame nustatyta, kad vartotojo mokėtinos palūkanos, susikaupusios nuo dienos, kurią buvo išmokėtas kreditas, iki dienos, kurią sumokama kapitalo suma, apskaičiuojamos remiantis sutarta kredito palūkanų norma. Tai rodo, kad ir palūkanų suma, mokama už dieną, aritmetiškai turi išplaukti iš kredito palūkanų normos pagal Direktyvos 2008/48 10 straipsnio 2 dalies f punktą. Tokią sampratą patvirtina ir tai, kad šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalies p punkte numatyta informacija turi būti nurodoma aiškiai ir glaustai. Juk jeigu dienos palūkanų sumos neįmanoma apskaičiuoti pagal sutartą kredito palūkanų normą, vartotojui gali susidaryti įspūdis, kad nurodyta kitokia dienos palūkanų suma (kaip antai nagrinėjamu atveju – 0,00 EUR) yra tiesiog per neapsižiūrėjimą įsivėlusį klaidą ir kad jis vis vien privalės sumokėti sutartas kredito palūkanas.
- 17 Dėl antrojo klausimo b–e punktų: prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo paaiškinimai šiuo atžvilgiu iš esmės atitinka paaiškinimus dėl atitinkamų prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-336/20 klausimų (antrojo klausimo b–d punktų).
- 18 Dėl trečiojo klausimo a–f punktų, susijusių su teisės netekimo problema: prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas paaiškina, kad teisės netekimas Vokietijos teisės aktuose traktuojamas kaip neleistino naudojimosi teise dėl prieštaringo elgesio atvejis; pažeidimą sudaro nesąžiningas vėlyvas pasinaudojimas teise. Teisės netenkama, jeigu teisės turėtojas turi teisę, bet jos nepareiškia ilgesnį laiką, nors iš tiesų turėjo tam visas galimybes, ir jeigu

prievolės turėtojas galėjo tikėtis ir planavo, kad teisės turėtojas savo teise nepasinaudos. Jeigu teisės turėtojas tokiu atveju savo teisę visgi pareiškia, šis pareiškimas pažeidžia BGB 242 straipsnį (sąžiningumo principas), nes teisės turėtojo dabartinis elgesys prieštarauja ankstesniam elgesiui.

- 19 Vis dėlto kyla klausimas, ar šios teisės netekimo taisyklės gali būti taikomos vartotojo teisei atsisakyti sutarties (trečiojo klausimo a punktas). Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio a ir b punktuose nustatyta, kad 14 dienų sutarties atsisakymo laikotarpis prasideda arba nuo kredito sutarties sudarymo dienos, arba nuo dienos, kurią vartotojas gauna informaciją pagal 10 straipsnį, jei toji diena yra vėlesnė, nei sutarties sudarymo diena. Iš to darytina išvada, kad jeigu vartotojas negauna informacijos pagal Direktyvos 2008/48 10 straipsnį, teisė atsisakyti sutarties laiko atžvilgiu neribojama. Be to, iš šios direktyvos 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punkto matyti, kad kredito davėjas turi galimybę bet kada inicijuoti sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią, pateikdamas informaciją pagal direktyvos 10 straipsnį. Todėl manytina, kad šis laikotarpis, per kurį galima pasinaudoti teise atsisakyti sutarties, reglamentavimas yra baigtinis, ir nėra galimybių apriboti teisę atsisakyti sutarties laiko atžvilgiu reiškiant teisės netekimu grindžiamą prieštaravimą.
- 20 Jeigu į trečiojo klausimo a punktą reikėtų atsakyti taip, kad teisės atsisakyti sutarties pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį gali būti netekta, kyla klausimas, ar nacionaliniai teismai turi kompetenciją, nustatdami nacionalines teisės netekimo taisykles, apriboti teisę atsisakyti sutarties laiko atžvilgiu, ar tam būtinas parlamento priimamas teisės aktas.
- 21 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad teisė atsisakyti sutarties gali būti apribota laiko atžvilgiu. Vis dėlto 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendime *Rust-Hackner ir kt.* (C-355/18–C-357/18 ir C-479/18, EU:C:2019:1123, 62 punktas) jis pabrėžė, kad nustatant teisės atsisakyti sutarties apribojimą laiko atžvilgiu privalu pasirūpinti, kad būtų užtikrintas direktyvos veiksmingumas, atsižvelgiant į ja siekiamą tikslą. Apriboti teisę atsisakyti sutarties laiko atžvilgiu remiantis vien tik bendraisiais teisės principais, ko gero, draudžiama. Visų pirma kiltų pavojus, kad direktyvoje sąmoningai suteikta galimybė pareikšti teisę atsisakyti sutarties be apribojimų laiko atžvilgiu bus sumenkinta ar netgi visiškai eliminuota pernelyg plačiai taikant BGB 242 straipsnį.
- 22 Jeigu į trečiojo klausimo b punktą reikėtų atsakyti neigiamai, reikia išsiaiškinti, kiek teisės netekimas susijęs su sąlyga, kad vartotojas buvo informuotas apie savo teisę atsisakyti sutarties. Iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad netekti teisės atsisakyti sutarties galima tik nuo to momento, kai vartotojas buvo pakankamai informuotas apie šią savo teisę (2007 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret ir Akar / Komisija*, C-163/07 P, EU:C:2007:717, 32, 36 punktai). Tai ypač patvirtina ir Europos teisėje taikomas veiksmingumo principas. Juk savo teise atsisakyti sutarties vartotojas gali veiksmingai pasinaudoti tik tuo atveju, kai apskritai apie ją žino.

- 23 Jeigu atsakymas į trečiojo klausimo c punktą būtų neigiamas, reikia išsiaiškinti, ar kredito davėjo turima galimybė informaciją pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punktą pateikti kredito gavėjui vėliau ir taip inicijuoti sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią prieštarauja teisės netekimo taisyklių taikymui atsižvelgiant į sąžiningumo principą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nuomone, yra pagrįsta manyti, kad tuo atveju, kai pagal šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalį privaloma informacija nustatyta tvarka nebuvo pateikta, *a priori* negalima remtis teisės netekimu grindžiamu prieštaravimu. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją prievolės turėtojas negali remtis su teisiniu saugumu susijusiais motyvais siekdamas ištaisyti padėtį, susidariusią dėl to, kad jis nesilaikė Sąjungos teisėje nustatyto reikalavimo pateikti informaciją, susijusią su teisės turėtojo teise nutraukti sutartį arba jos atsisakyti (2013 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Endress* C-209/12, EU:C:2013:864, 30 punktas ir 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Heininger*, C-481/99, EU:C:2001:684, 47 punktas).
- 24 Jeigu atsakymas į trečiojo klausimo d punktą būtų neigiamas, reikia įvertinti, ar ši išvada yra suderinama su principais, kurių Vokietijos teismas privalo laikytis pagal *Grundgesetz*, ir kaip teisę taikantis Vokietijos subjektas turėtų išspręsti privalomų tarptautinės teisės reikalavimų ir Sąjungos teisės reikalavimų koliziją.
- 25 Teisės netekimo institutas yra venas iš bendrųjų tarptautinės teisės principų. Šie bendrieji principai yra sudedamoji federalinės teisės dalis ir pagal *Grundgesetz* 25 straipsnio 1 dalį turi viršenybę įstatymų atžvilgiu. Todėl Vokietijos teismui jie yra privalomi.
- 26 Teisės netekimo galimybė yra pripažinta tarptautinėje teisėje. Tiesa, tarptautinei teisei skirtoje literatūroje sutariama, kad teisės turėtojas turi žinoti apie galimybę pasinaudoti šia teise. Negalima prarasti teisės vien todėl, kad nesiimama jokių veiksmų. Atitinkamai Vokietijos teismas galėtų konstatuoti, kad vartotojas neteko teisės pasinaudoti teise atsisakyti sutarties, tik tuomet, kai teisės turėtojas žinojo, kad apskritai dar tebeturi šią teisę, arba to nežinojo dėl didelio aplaidumo.
- 27 Taigi jeigu Sąjungos teisėje įtvirtinti vartotojo teisės atsisakyti sutarties netekimo principai, taikomi vartojimo kredito sutarčių atveju, nukrypsta nuo privalomų tarptautinės teisės reikalavimų, Teisingumo Teismas turėtų Direktyvos 2008/48 taikymo srityje išsiaiškinti, kokiais reikalavimais nacionalinis teismas turėtų vadovautis kilus tokiai normų kolizijai.
- 28 Trečiojo klausimo a–f punktų svarbą sprendimui pagrindinėje byloje priimti prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas apibendrina taip: jeigu teisės atsisakyti sutarties pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį netekimas:
- yra negalimas *a priori*,
 - arba bet kuriuo atveju turi būti numatytas parlamento priimtame įstatyme,

- arba bet kuriuo atveju taikomas tik su sąlyga, kad vartotojas apie šią teisę nežinojo dėl savo didelio aplaidumo,
- arba bet kuriuo atveju netaikomas, jei informacija nebuvo pateikta vėliau,
- arba bet kuriuo atveju nesuderinamas su privalomais tarptautinės teisės reikalavimais, jeigu tai nėra nežinojimo dėl didelio teisės turėtojo aplaidumo atvejis,

atsakovė nagrinėjamoje byloje negali remtis teisės netekimu grindžiamu prieštaravimu.

- 29 Dėl ketvirtojo klausimo a–f punktų (piktnaudžiavimas teise): nacionalinėje jurisprudencijoje ir teisinėje literatūroje nesutariama, ar ir kokiomis sąlygomis vartotojo pasinaudojimas teise atsisakyti vartojimo kredito sutarties gali būti kvalifikuojamas kaip sąžiningumo principo pažeidimas, taigi, kaip piktnaudžiavimas šia teise. Aiškinant ir taikant nacionalinę teisę yra svarbūs atsakymai į ketvirtojo klausimo a–f punktus.
- 30 Kyla abejonių, ar vartojimo kredito gavėjo galimybė pasinaudoti teise atsisakyti sutarties apskritai gali būti ribojama sąžiningumo principo pažeidimo prielaida. Kad ji negali būti ribojama, liudija šie argumentai:
- Direktyvoje tai reglamentuota taip aiškiai, kad nebelieka erdvės riboti teisę atsisakyti sutarties darant sąžiningumo principo pažeidimo prielaidą.
 - Kredito davėjas gali bet kada inicijuoti sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią, pateikdamas Direktyvos 2008/48/EB 10 straipsnyje numatytą informaciją.
 - Teise atsisakyti sutarties siekiama ne tik suteikti individualią apsaugą, bet ir aukštesnių tikslų (užkirsti kelią pernelyg dideliame įsiskolinimui, skatinti finansinių rinkų stabilumą).
 - Pagal Direktyvą 2008/48/EB valstybėms narėms neleidžiama riboti teisę atsisakyti sutarties, visų pirma neleidžiama trumpinti sutarties atsisakymo laikotarpio.
- 31 Jeigu į ketvirtojo klausimo a punktą reikėtų atsakyti taip, kad teise atsisakyti sutarties pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį gali būti piktnaudžiaujama, kyla kitas klausimas – ar nacionaliniai teismai turi kompetenciją dėl šios priežasties apriboti teisę atsisakyti sutarties laiko atžvilgiu, ar tam būtinas parlamento priimamas teisės aktas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad apriboti teisę atsisakyti sutarties remiantis vien tik bendraisiais teisės principais yra draudžiama.
- 32 Kaip ir netekimo taisyklių taikymo atveju kyla pavojus, kad direktyvoje sąmoningai suteikta galimybė pareikšti teisę atsisakyti sutarties be apribojimų

laiko atžvilgiu bus sumenkinta ar netgi visiškai eliminuota pernelyg plačiai taikant BGB 242 straipsnį. Teismų praktikuojamas informacijos pavyzdžio apsaugos pagal EGBGB 247 straipsnio 6 § 2 dalies trečią sakinį, 12 § 1 dalies trečią sakinį išplėtimas darant prielaidą, kad rėmimasis pavyzdžio apsaugos nebuvimu yra piktnaudžiavimas, rodo, kad tokiu būdu gali tapti praktiškai neįmanoma pasinaudoti teise atsisakyti sutarties vėliau nei per 14 dienų po sutarties sudarymo.

- 33 Jeigu atsakymas į ketvirtojo klausimo b punktą būtų neigiamas, reikia išsiaiškinti, kiek, pasinaudojant teise atsisakyti sutarties praėjus 14 dienų po sutarties sudarymo, sąžiningumo principo pažeidimo prielaida gali būti pagrįsta, nors kredito davėjas tinkamai neinformavo vartotojo apie jo teisę atsisakyti sutarties.
- 34 Jeigu atsakymas į ketvirtojo klausimo c punktą būtų neigiamas, kyla klausimas, ar kredito davėjo galimybė informaciją pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies antro sakinio b punktą pateikti kredito gavėjui vėliau ir taip inicijuoti sutarties atsisakymo laikotarpio pradžią prieštarauja sąžiningumo principo pažeidimo prielaidai.
- 35 Jeigu atsakymas į ketvirtojo klausimo d punktą būtų neigiamas, reikia įvertinti, ar tai suderinama su įtvirtintais tarptautinės teisės principais, kurių Vokietijos teismas privalo laikytis pagal *Grundgesetz*. Sąžiningumo principas – vienas iš pagrindinių tarptautinės teisės principų. Šie bendrieji principai yra sudedamoji federalinės teisės dalis ir pagal *Grundgesetz* 25 straipsnio 1 dalį turi viršenybę įstatymų atžvilgiu. Todėl Vokietijos teismui jie yra privalomi.
- 36 Pagal šiuos principus teisės turėtojas turi žinoti apie savo teisę, ir tik tuomet kita pusė gali nepasinaudojimą ja savo ruožtu sieti su teisinėmis pasekmėmis. Vartotojo, kuriam ne dėl didelio aplaidumo nėra žinoma, kad jo teisė atsisakyti sutarties tebegalioja, negalima kaltinti pažeidus sąžiningumo principą, jeigu savo teise atsisakyti sutarties jis pasinaudoja praėjus ilgesniam laikui po sutarties sudarymo, iš to kildindamas pagal įstatymą galimas teisinės pasekmės.
- 37 Jeigu paaiškėtų, kad Sąjungos teisėje įtvirtinti piktnaudžiavimo vartotojo teise atsisakyti sutarties principai nukrypsta nuo privalomų tarptautinės teisės reikalavimų, Teisingumo Teismas turėtų Direktyvos 2008/48 taikymo srityje išsiaiškinti, kokiais reikalavimais nacionalinis teismas turėtų vadovautis kilus tokiai normų kolizijai.
- 38 Ketvirtojo prejudicinio klausimo a–f punktus prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas laiko svarbiais sprendimui byloje priimti. Jeigu piktnaudžiavimo teise atsisakyti sutarties pagal Direktyvos 2008/48 14 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį prielaida:
 - yra negalima *a priori*,
 - arba bet kuriuo atveju turi būti numatyta parlamento priimtame įstatyme,

- arba bet kuriuo atveju taikoma tik su sąlyga, kad vartotojas apie šią teisę nežinojo dėl savo didelio aplaidumo,
- arba bet kuriuo atveju netaikoma, jei informacija nebuvo pateikta vėliau,
- arba bet kuriuo atveju nesuderinama su privalomais tarptautinės teisės reikalavimais, jeigu tai nėra nežinojimo dėl teisės turėtojo didelio aplaidumo atvejis,

konkrečiu atveju neturėtų reikšmės nei tai, ar įvykdytos konkrečios BGB 242 straipsnio (sąžiningumo principas) pažeidimo sąlygos, nei jų vertinimas.

- 39 Baigiant pažymėtina, kad šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą prejudiciniai klausimai iš dalies sutampa su jau nagrinėjamosiose bylose C-33/20, C-155/20, C-187/20 ir C-336/20 pateiktais klausimais, todėl siūloma bylas sujungti.

DARBINIS VERTINIMAS